

De beschaving is een grof schandaal

Wat gebeurt er als je een monumentale nieuwe overzichts-geschiedenis van Klein-Azië, het neusje van de academische zalm, legt naast een politiek pamflet van een terroristisch revolutionair die zich beroept op een heel eigen versie van dezelfde geschiedenis? Het mes blijkt dan zowel aan de academische als de revolutionaire kant te snijden, ontdekt classica Jacqueline Klooster.

RECENTELIJK deed een – evident gecoördineerd – video (YouTube: *Monade: de DNA Journey*) onder lokale bijval de ronde op Facebook. Nadat ze teret wat milde nationalistische of etnische vooroordelen geprikkeld hebben, ondergaan de deelnemers een DNA-test. 'Wat ik van Duitsers vind? Nou, ik mag ze niet zo', zegt de Engelse hoogleraar met gouden schakelketting getingachtend. 'Ik ben honderd procent Bengali, en trots op onze tradities', aldus een scrietruze, bestond jongeman. Daarna wordt het reactieboekje met hun spraakloze beelden beeld geanalyseerd en alant het met van de waarheid, in de vorm van een enveloppe met de resultaten van de genetische profielen. Obligatie verblijnging, trunen en ongeloof! Alom: de Brit was voor een deel Duit, de Bengali had Britse wortels, enzovoorts. *Allt. Monade's werden Bralder*, is de zotte-sprigke boodschap, maar we getijprijd wil dit filmpje aan de kaak stellen waarom we denken te zijn wie we zijn, en hoe weinig we daar eigenlijk van weten. Het is weziedeg welke geschiedenis een individu of maatschappij voor zichzelf construeert, en welke misvattingen, verdachtingen of ideologische madrak daarbij komen kijken.

Geschiedschrijving bevat altijd een element van etnologische. Zoals is het beelden van de historici maar niet expliciet het eindpunt van het verhaal, toch bepaalt het kleur en toon van de geschiedenis. Waar begint en eindigt de? Welke oorzakelijke verbanden worden er getoond? Wat blijft er buiten beeld? Met welke plot vertellen we onze onstaan-geschiedenis? Een hallegeschiedenis, een verhaal van ontstane devalentie, en post-postmodernere samenleving dit al lang, minstens sinds Hayden White, het is zo evident dat het op behoudende academisch historisch onderzoek nauwelijks meer van toepassing lijkt. Toot is een bekend veronderdende geschiedenis vanuit een radicale ideologische benadering, dat is observant waar kennis en kritisch verrijkt, en je zouwaer weer eens denk: wat is dat eigenlijk, geschiedenis, en wie bepaalt dat?

Appels en peren?

Dit alleen al is de meervoud van het naast elkaar liggen van de geschiedenis van Klein-Azië van hoogleraar Oude Geschiedenis te Zürich Christian Marek (met medewerking van Peter Frei), *In the Land of a Thousand Gods. A History of Asia Minor in the Ancient World*, dat het wonderlijke pamflet van de oud-PKK-leider Abdullah Öcalan, eveneens geschiedkundige met name Klein-Azië. Dit laatste een schiedkundig zijn isoleerd op het gewangensland Imrali in de zee van Marmara, als document ter ondersteuning van zijn

rechtzaak voor het Haagse tribunaal in 2005 (waarin overigens goedgekeurd werd dat de emantigebieden van zijn gewangenschap in schrift zijn met de rechten van de mens). De tekst werd later vertaald en uitgegeven als *Prison Writings. The Rise of Civilisation*.

Alleen al de omsandigheden waaronder beide boeken onstaan konden bijna niet minder van elkaar verschillen, en dat uit zich in de overvloedige illustraties en ongelijklijke behersing van het rijkelijk geciteerde bronnenmateriaal in het eerste boek, en het gewone doods ontbreken van voetsamen in het tweede – in beide gevallen, om vershildende redenen, bewoeding, namelijk of juist nauwkeuriger en scheidt beeld op aspect dertig voor de vijfdekeer, en etnische van de auteurs afwijking. Zoals het voorwoord vermeldt, had Öcalan slechts sporadisch beschikking over literatuur, als zijn advocaten erin slaagden hem die aan te reiken en zij hem niet werd algemeen door zijn opties. Maar naar-tuurtij is bovendien het ideologische perspectief radicaal verschillend, en daarmee ook de geschiedschrijving van Klein-Azië, en de wereld, die verleid worden.

Marek: een eerbiedwaardige geschiedenis

Voor Marek is het antieke *Asia Minor*, het gebied dat grofweg overeenkomt met het huidige Turkije, een eerbied bepaald door haar 'orientatie', haar 'mix van culturen en etniciteiten' en haar 'brugfunctie': het gebied is altijd gericht geweest op dominantie beschavingen buiten zijn grenzen (het Samerische, Assyrische, Perzische, Griekse en ten slotte Romeinse Rijk), en is mede daardoor smeltkroes, worstelpark en doorgangsluik van alternatieve volkeren en cultuurschetsen christelijke sekten van de late vroeke eeu. Het DNA-experiment zoals hierboven beschreven zou het moderne Turkije ongetwijfeld oppermerkelijke uitkomsten hebben. Het feit dat 's werelds allouderste beschavingen bewonden in het samengruende Mesopotamie tamit onstaan heeft de geschiedenis van Klein-Azië steeds strik bepaald. Zo werd dit gebied de geboorte- of verrijpingsgrond van onder meer de monistische economie, het alfabetische schrift, bie, de eerste maatschappelijke wetten, de roman, en de eerste nationale filosofieën, parlement en de rijk van het Romeinse Rijk vind volgens de overlevering zijn oorsprong in Klein-Azië, waar Aeneas immers het brandende Troje met medewerking van Peter Frei), *In the Land of a Thousand Gods. A History of Asia Minor in the Ancient World*, dat het wonderlijke pamflet van de oud-PKK-leider Abdullah Öcalan, eveneens geschiedkundige met name Klein-Azië. Dit laatste een schiedkundig zijn isoleerd op het gewangensland Imrali in de zee van Marmara, als document ter ondersteuning van zijn

Christian Marek, vert. Klaus Hoppel
Peter Frei, vert. Steven Rendall
In the Land of a Thousand Gods. A History of Asia Minor in the Ancient World
Princeton University Press 2016, 308 blz.

Abdullah Öcalan, vert. Klaus Hoppel
Prison Writings
ed. J. The Rise of Civilisation
Princeton University Press 2003, 320 blz.

ribussen en zes Mithridatenen uit elkaar te houden. Het is ongelukkig hoewel erudite, accurate en soeples. Marek aan de dag leg hij te vertellen van deze geschiedenis in handboeken: hij is even sterk als archeoloog, (volg)historicus, epigraficus en literatuurkenner. Soms moet ik daarbij denken aan Herodotus, de uit het Klein-Aziatische Hallicarnassus (Bodrum) afkomstige vader van de geschiedschrijver. Ook zijn goedheids is er een van de *longue durée*, waarin 'zijn na klein in, vroeger groot was en wat eens klein was, nu groot', en illustreert 'de grootste en wonderbaarlijke daden van mensen, opdat ze niet verloren gaan' met zijn kenmerkende sympathieke interesse in de aspect van het menselijk bestaan en een verband modern aandoend cultuurkritiek. Maar hoe wel Marek ook de emalelijke anekdotes niet ontbreekt, is zijn boek toch voornamelijk een toonbeeld van excellentie academische bronnenbeheersing en degelijke presentatie. Een schakelmeer voor wie iets wil leren over een van de belangrijkste wereldkinderen van de oudheid, en daarmee de oudheid in haar algemeenheid heeft wil leren begrijpen; ook warm aanbevelen voor wie door Turkije reist met het oog op overblijfselen van de recentij tot de vroegchristelijke periode.

Öcalan: de geschiedenis als schandaal

Maar dan: Öcalan. Het is in zijn geval volstrekt ongelooflijk de auteur en zijn politieke strijd voor de Koerden met het werk te schieden, al was het maar omdat hij zo medelijdend steeds het deel van zijn geschiedschrijving het voelbaar brengt: dit waren de deposities voor zijn rechtszaak voor het Haagse tribunaal, en zijn vertoedveroordeeling door de Turkse overheid, aan zijn rechtloze. Een interessante keuze om dit te doen door middel van een breed opgezette geschiedenis met meest officieuze middel om de Koerdische zaak te belichten? Westerse academici zullen er waarschijnlijk groterdschouderophalend aan voorbijgaan, of het als curiozum tot zich nemen.

En toch, ondanks alles krabt men zich even achter het oor als men na dit boek terugkomt aan de geschiedenis van Klein-Azië zoals verteld door Marek. De boeiende geschiedschrijving van de Sameritische Heitissen, de parade van Ionische verworvenheden in filosofie en kunst, het doelreffende profiobestaar van de Romeinen, de historische opvoedingen van de auteurs van de tweede volstrekt, de fantastische

De Sumeriërs hebben het allemaal gedaan: zij creëerden als eerste een hiërarchische samenleving met priesters-koningen aan het hoofd, en hielden zo vanuit hun ziggurats de subalterne bevolkingsgroepen onder de duim

tempelruïne; konom alle menselijke ingeschiedeld die het bestuderen van de oudheid vanuit een, naar wij toch min of meer onbewust geloven, objectief wetenschappelijk standpunt zo de moeite waard maakt, wordt hier genuadeels ontmaskerd als bijproduct van een verderfelijk systeem.

Als je zelf met meentorende onderdrukking werkt, is het niet 'soeend' of 'curios' wat de Sumeriërs geïdentificeerd, hoe complex en hiërarchisch zij hun maatschappij inrichtten, en hoe monumentaal hun tempels waren; het is buitengewoon. Welbeschouwd is de hele menselijke beschaving dan inderdaad dignitijk een grof schandaal, omdat zij slavernij en sociale ongelijkheid de wereld in hield. Pas als we dit bevelen kun de watrijk socialetheoretische revolutie beginnen, meent de auteur. Niet voor niets klagt hij de moderne universiteiten aan om hun gebrek aan engagement, hun ontverming iets te doen aan de toestand in de wereld, de ziele, de sociale ongelijkheid, armoede en geweld. Waar zijn de toekomstige profeten van Masoud Barzani (KDP) en Jalal Talabani (PUK)?

Volgens Öcalan zijn klassenstrijd en slavernij overal, als je de ogen voor open. De verdrijving van Adam en Eva uit het paradijs? De klassenstrijd. De club toeren Grèdendland en Perzië? Egiptaire maatschappij van klassenmaatschappij. Het einde van het Romeinse Rijk? Van binnenuit uitgehold, door slavernij en klassenstrijd. Ideologisch gezien een bewonderenswaardige consistentie, al heeft het ook de subtiliteit van een bepaald. Het is moeilijk het dergelijk betoog op zijn academische merites te beoordelen, omdat het, hoe goed geïnformeerd mischien ook, geschreven en in waanshop. Een mediativisionaire tunnelvisie, die haar oorsprong vindt in een verlangen het tragische lot van de Koerden nu uiteindelijk eens zijn positie te geven in de *grand scheme of things*. Maar bepaald het verdoen hier nu het beelden, of andersom? En is een dergelijke overmoedig opgezette geschiedenis het meest effectieve middel om de Koerdische zaak te belichten? Westerse academici zullen er waarschijnlijk groterdschouderophalend aan voorbijgaan, of het als curiozum tot zich nemen.

De winnaars schrijven de geschiedenis

En toch, ondanks alles krabt men zich even achter het oor als men na dit boek terugkomt aan de geschiedenis van Klein-Azië zoals verteld door Marek. De boeiende geschiedschrijving van de Sameritische Heitissen, de parade van Ionische verworvenheden in filosofie en kunst, het doelreffende profiobestaar van de Romeinen, de historische opvoedingen van de auteurs van de tweede volstrekt, de fantastische